

ŞUBAT 2017 8. GÜNCEL EDİŞİMİZ
100 sayfa 12 resimli sayfa
FİYAT: 1,80 TL

MERİH AKOĞUL

FOTOĞRAFI OKUMAK

(JOHN BERGER'ANISINA)

ISSN 2146-2127

"ÜSTATLARA VE BAŞYAPITLARA SON"

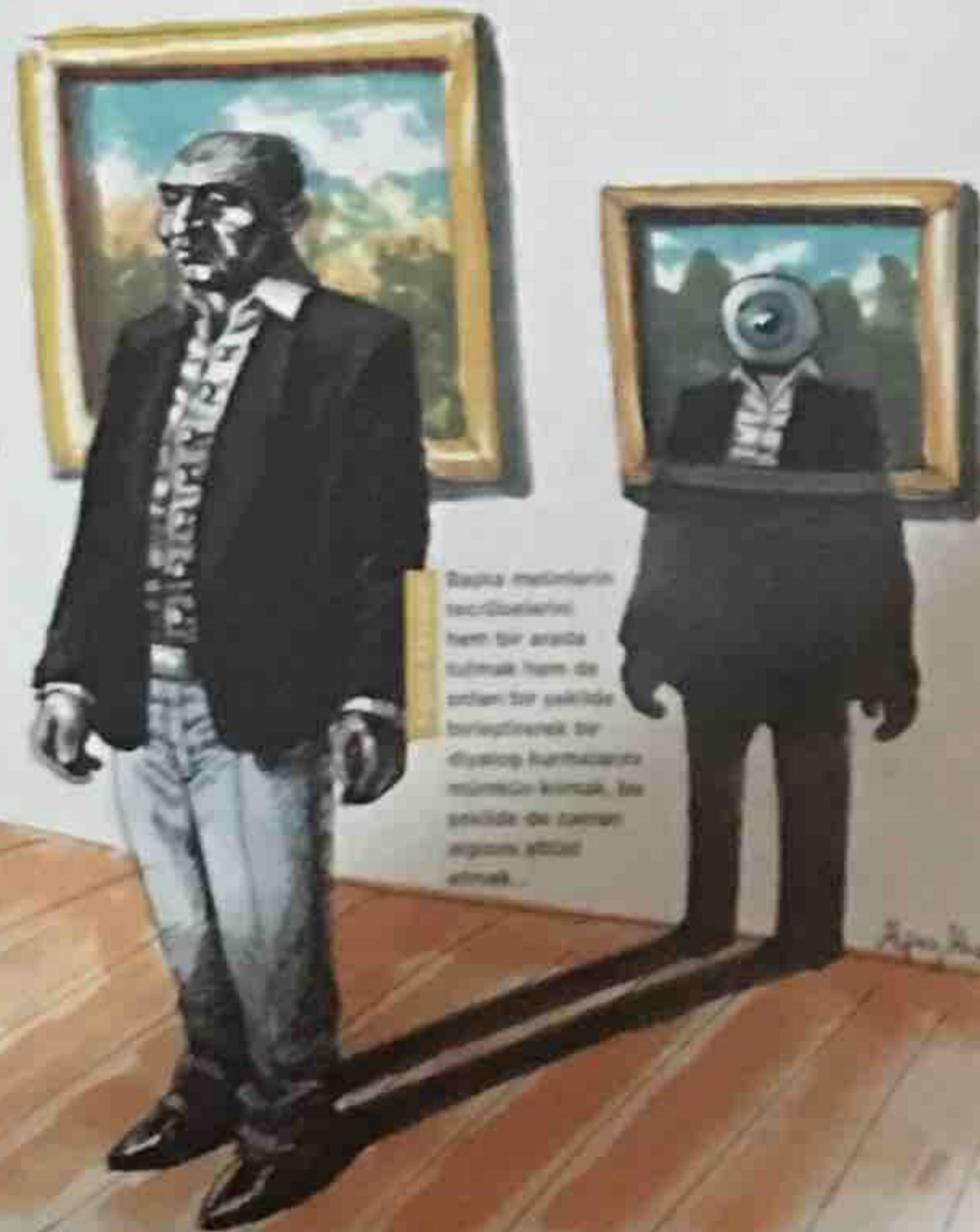
"David Shields seslerden, görüntülerden, albümlerden, tablolarından, kurtmacalardan, yazarken yazılan sözlerden, elektrikliken, otobiyografikden, kurmacalardan oluşan bir montajla dünyayı anlatıyor."

Bir manifesto nedir? Varolan, düzene uygun giden bir durumun ilanı mı, yoksa varolana karşı bir isyan, bu varolandan bir dışarıya çıkış mı? Kuşkusuz bir durum tespiti ve buna karşı bir değişimi davet eden bir taraf var manifestonun.

David Shields, Gerçeklik Açığı: Bir Manifesto adlı eserini 2010 yılında yayımlamış. Kitap yedi yıl sonra Türkiye'de. Tabii burada bir ezamanlıktan çok, tartışmanın kendisinin başka bir coğrafyaya taşınmasından bahsediyorum. Yeni formlar üzerine düşünmek, klasik formların nasıl altüst olduğunu göstermek açısından David Shields'in kitabının -dünya üzerinde olanları göz önüne alarak- bir manifesto şeklinde ortaya çıktığı da bir gerçek. Yeni söylediklerinin sadece İngilizce konuşulan ve yazılan coğrafyalarda değil, kapitalist modernleşmeyi geçirmiş, küreselleşmeye eklenmiş dünya üzerindeki her yerde geçerli olduğunu kabul etmek mümkün. Fakat burada sorun, Shields'in yazdıklarının ne derece tartışma konusu olacağı ve bunların çevrildiği coğrafyada ne şekilde karşılık bulacağı.

618 fragman ve gerçekliğin Aidan Z'ye farklı tezahürlerinin üst başlık olarak kullanıldığı kitapta, bir tamimden çok, çağrışımlar ve gerçeklik ile kurmaca-kurmaca

olmayan arasındaki ilişki problematize ediliyor. Bu problem etmede yazarın seçtiği yol, kurduğu 618 fragmandaki çeşitli türlerdeki metinlerden alıntılan bir araya getirmek. Alıntılar arasındaki anlam ilişkilerini kurmak için kimi zaman kendisi birkaç ekleme çıkarma yapıyor, bunun dışında metne

Başka metinlerin tecrübelerini hem bir arada tutmak hem de onları bir şekilde birleştirerek bir diyalog kurmalarını mümkün kılmak, bu şekilde de zaman algısını altüst etmek...

bir müdahalesi söz konusu değil. "Bu kitapta pek çok bölüm farklı kaynaklardan alındı. Ve kullandığım her bölümü tutarlılığı yakaleme ve konuyu fazla uzatmama kaygılarımla değiştirip kısalttım. Neyi ne kadar değiştireceğimizi ya da kurcalayacağımızı tamamen size kalmış." (fragman 296) Dolayısıyla kitabın kuruluşunda yazar kullandığı yöntemle karşı bir direnişten de bahsediyor. Bu yöntem kendisini belirli kurallar çerçevesinde kalmaya direnmek olarak gösteriyor.

Shields'in kitabını alıntı metinler ve fragmanlardan meydana getirmesi aklımıza başka kitaplardan oluşan alıntılarla bir kitap yazma peşindeki Walter Benjamin'i getiriyor.

Burada amacım Shields'in yöntemsizliği kendisine par edindiğini iddia etmek değil. Aksine onun için yöntem önemli. Kitabını bir mimar gibi tek tek fragmanlarla, her bir bölümde belirli sayıda ve hep benzer konuya işaret eder bir şekilde kurarak kitabının yöntemini gözler önüne seriyor. Ancak onun karşı olduğu, uzun yıllandır edebiyat tarihlerinde, sanat tarihlerinde, sinemada, televizyon dizilerinde, müzik ve resimde kısacası sanat ve kültür endüstrisinde belirlenen kurallarla şekillenen sistemin dayattıkları... Bunun için kullandığı temel yöntem ise, bütünlük arayışını altüst eder bir şekilde fragmanlarla kurmuş bir metin. Fragmanlar da her biri başka yerlerden alınmış cümlelerle kurulmuş. Bu alıntılanın sadece metinlerden değil, seslerden, kimi zaman bir televizyon yayınındaki konuşmalardan kimi zaman karşılıklı konuşmalardan alındığı da olmuş. Shields bu şekilde manifestosunu seslerden, görüntülerden, ödünç almalarından, "çalmalardan", kendi hayatından, kendi hayatının yalanlarından, yazarken yalan söylemekten, elektrikliken, otobiyografilerden, kurmacalardan oluşan bir montaja dönüştürmüştü.

DENEME VE LİRİK DENEME

Montaj ve kolaj, Gerçeklik Açığı'nda öne çıkan bir yöntem. "Edebiyatı seviyorum, ama sadece hikayeleri sevdiğimden değil. Geleneksel romancılığın hemen her hâlesini inanılmaz ölçüde önceden tahmin edilebilir, bitkin, zorlama ve özünde amaçsız buluyorum. Karakterlerin isimlerini, olay örgüsünü, diyalogları ve hikayenin geçtiği yerleri asla hatırlayamıyorum. Bu tip hikayelerin bana insanlık haliyle ilgili ne söylemeye çalıştığını anlamakta zorluk çekiyorum.

Beni edebiyata çeken, bir düşünme, bilinç ve hikmet arayışı biçimi olmasın. Coşku hikaye ve romanda hissettığım üzere, yazarın önem verdiklerinin hikayelerin çatlakları arasında mucizevi bir şekilde sızmasını uman eserlerin aksine, yazarın gerçekten önemsediklerine sayfa sayfa, hatta satır satır odaklanan eserleri severim. Kolaj çalışmaları neredeyse her zaman, neyle ilgiliyse onlarla ilgilidirler. Bu, kulağa gereksiz bir tekrar gibi gelebilir, ama gerçekten sevdiğim bir kitap okurken heyecanlanırım,

çünkü her paragrafta konusunu keşfeden yazarın heyecanını hissedirim." (fragman 347)

Shields'in kitabını alıntı metinler ve fragmanlardan meydana getirmesi aklımıza başka kitaplardan oluşan alıntılarla bir kitap yazma peşindeki Walter Benjamin'i getiriyor. Düşüncelerinde tecrübe üzerine düşünmenin büyük bir yer kapladığı birinin bunu yapmak istemesi oldukça anlamlı. Başka metinlerin tecrübelerini hem bir arada tutmak hem de onları bir şekilde birleştirerek bir diyalog kurmalarını mümkün kılmak, bu şekilde de zaman algısını altüst etmek... Tabii buna daha birçok unsur eklenebilir. Shields'in manifestosunda da temel meselenin tecrübe olduğunu düşünüyorum. Tecrübeyi fragmanlarla, yani anlık düşüncelerin farklı tecrübelerle metinleştirilebilmesini mümkün kılarak zamanın bütünlüğünü altüst ediyor. Diğer taraftan bu fragmanları birbirine benzer konularda bir araya getirerek onları yeni bir bütünlüğe bir araya getiriyor. Ancak bu demek değil ki bu fragmanlar sadece bu şekilde bir araya getirilebilir. Kitabın fragmanlar şeklinde kurgulanmasının sebebi de bu aslında. Olay örgüsü ve kurmaca arasındaki klasik ilişki biçimini ortadan kaldırıp her saferinde yerinden edilip farklı anlam katmanları yaratmayı mümkün kılmak bir yöntem. Kitapta doğrudan buna bir isim verilmesi de türler arasında özellikle deneme ve lirik denemenin öne çıkarılması boşuna değil. Çünkü her iki de bunu yapabilmeyi sağlayacak bir niteliğe sahiptir ve manifesto yazmak için de oldukça uygundur.

Ünvanın Gerçeklik Açığı, Türkiye'de önemli tartışmalara sebep olur. Üstelik kitabın tıpkı Franco Moretti'nin "modern epik"inde olduğu gibi bugün Türkçede bir yerde konuşulmadığını pek çok eser anlamada ufuk acısı olacağı da bir gerçek. ■

GERÇEKLIK AÇIĞI

BİR MANİFESTO

David Shields

Everest Yayınları

Çevirmen: Belal Tüccarbaşoğlu